

Інформації

ВИЗНАННЯ НАУКОВОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ

Степан ПАВЛЮК

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0975-8099>
доктор історичних наук, професор, академік НАНУ,
директор Інституту народознавства НАН України,
Львів, пр. Свободи, 15, 79000, м. Львів, Україна
e-mail: ina@mail.lviv.ua

Ганна ВРОЧИНСЬКА

кандидат мистецтвознавства,
старший науковий співробітник,
заступник директора з наукової роботи
Інституту народознавства НАН України,
Львів, пр. Свободи, 15, 79000, м. Львів, Україна
e-mail: ina@mail.lviv.ua

Тамара ПАЦАЙ

кандидат історичних наук,
старший науковий співробітник,
учений секретар Інституту народознавства НАН України,
Львів, пр. Свободи, 15, 79000, м. Львів, Україна
e-mail: tamara.patsay@gmail.com

Кінець весни ознаменувався важливою подією у житті колективу Інституту народознавства НАН України — 28 травня 2019 р. на засіданні Постійної комісії НАН України було підтверджено висновок Експертної комісії (ЕК) та Постійної комісії за науковими напрямами НАН України (ПКНН), і за результатами діяльності Інституту народознавства НАН України у 2014—2018 роках, присуджено усім підрозділам Інституту та установі в цілому найвищу категорію — категорію «А» (Постанова Президії НАН України № 169 від 12.06.2019 р.). Таку високу оцінку своєї роботи співробітники Інституту сприйняли з великою радістю, проте не полишало сумне відчуття тієї ситуації, в якій сьогодні доводиться «розвиватись» нашій науці.

Українське суспільство спостерігає, а світова наукова громадськість не тільки спостерігає, але і дивується та не йме віри у таке дискримінаційне та зневажливе ставлення до потужної наукової сфери в Україні. Така цинічність влади почалась у останнє п'ятиліття. Щороку відбувається все більше зменшення фінансування на десятки відсотків, що призвело уже до зубожіння наукових кадрів, які, рятуючись, поповнюють зарубіжні інтелектуальні центри. А ті науковці, які залишаються, змушені виживати на 50—70% і так мізерного наукового окладу. Чисельність академічних вчених скоротилась настільки, що кількісно поступаємося багатьом європейським державам, і навіть тим, у яких невелика чисельність населення.

І в той же час на ентузіазмі, усвідомленні необхідності утримати достойний світовий рівень національної науки, продовжується розробка унікальних технологічних ідей, фундаментальних досліджень, а гуманітарна наукова сфера розкриває реальний стан національної історії і культури. Влада самоусунулась від впровадження у суспільний контекст вагомих напрацювань академічної науки, реалізація яких створила б стабільність і постійне зростання економічно-фінансової сфери і, водночас, суспільствознавчими працями утверджувалося б національне розуміння власного історичного буття. Бо тільки на масиві праць Інституту народознавства НАН України, а їх понад 300 (!), можна було б підняти рівень націоналентричності громадян України, ще повнішого заглиблення у народну традиційність як духовний компонент внутрішнього світу особи. Але це — дуже далеке поняття для космополітичної, зануреної у власні інтереси влади, яка не проявилася реальним реципієнтом наукових здобутків вчених своєї країни, щоб

знайти засоби і виробити методику для їх засвоєння та впровадження на користь суспільства. Складно працювати вченому, коли відсутнє фінансове забезпечення реалізації наукової думки, у нашому прикладі, вкладеної у більше ніж у ста підготовлених, проте, на жаль, досі не виданих монографій.

Здавалось, а так декларувалося, що зі створенням Постійної комісії НАН України разом із Міністерством освіти і науки України, яка експертно кваліфікуватиме якість наукових досліджень академічних установ, вплине на повномірне фінансове забезпечення інститутів у відповідності до Положення. Будемо сподіватись на достойність заповінь влади та повернемося до напрацювань Інституту народознавства НАН України за 2014—2018 роки.

Незалежне зовнішнє оцінювання діяльності ІН НАН України за 2014—2018 рр. здійснювалося спеціально призначеною Експертною комісією (далі ЕК). До її складу були обрані доктори наук багатьох гуманітарних дисциплін: історії, філології, політології, мистецтвознавства. Очолив ЕК визначний вчений, директор Інституту української мови НАН України Павло Гриценко, а у складі комісії працювали заступниця директора з наукової роботи ДУ «Інститут Івана Франка НАН України» Алла Швець, завідувач кафедри історії середніх віків та візантиністики ЛНУ імені Івана Франка Леонтій Войтович, завідувачка кафедри історії і теорії мистецтва ЛНАМ Галина Стельмащук, декан факультету туризму ПНУ імені Василя Стефаника Володимир Великочий, професор кафедри етнології і краєзнавства КНУ імені Тараса Шевченка Мирослав Борисенко, завідувач кафедри міжнародної інформації НУ «Львівська політехніка» Василь Гулай та професор кафедри української мови і літератури Загребського університету (Хорватія) Євген Пащенко. Делегованою членкинею від Постійної Комісії за науковими напрямками була призначена провідна наукова співробітниця Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського НАН України, доктор філологічних наук, член-кореспондент НАН України Леся Мушкетик. Виїзне засідання, на якому члени ЕК працювали безпосередньо в установі у тісній взаємодії з усіма науковцями ІН НАН України, відбулося 27 березня 2019 р.

До цієї події Інститут народознавства НАН України та усі його структурні підрозділи заздалегідь під-

Презентує результати діяльності Інституту народознавства НАН України за 2014 — 2018 рр. директор Степан Павлюк

готували звітні матеріали за затвердженою новою методикою у текстовому форматі та форматі відеопрезентації. Директор Інституту акад. Степан Павлюк очолював, енергетично підживлював та спрямовував увесь процес підготовки. Аналіз ефективності діяльності Інституту народознавства вимагав висвітлення його конкретної роботи за багатьма пунктами, серед яких: значення його діяльності для вітчизняної і світової науки, освіти, культури, отримання даних відкритим та прозорим способом, оцінювання як кількісного аналізу статистичних та наукометричних даних, так і якісного (експертного), пріоритетність якісного аналізу ефективності роботи у порівнянні з кількісним, врахування особливостей публікаційної активності та цитувань публікацій за галузями науки та ін. (довідково: ґрунтується на принципах Лейденського маніфесту: <http://www.nature.com/news/bibliometrics-the-leiden-manifesto-for-research-metrics-1.17351>).

Окрім результатів досліджень за науковими напрямками, фундаментальною та прикладною тематикою, важливими були: загальна концепція і розвиток Інституту та інформація щодо діяльності за попередні роки, стратегічне планування на наступні роки як потенціал розвитку науково-дослідної сфери і пріоритетів, співпраця і система наукових зв'язків, кар'єрне зростання науковців, забезпечення гендерної рівності та гармонійного розподілу часу між роботою та родиною та ін.

Сьогодні Інститут народознавства НАН України — це єдина наукова установа в Україні, основним напрямом діяльності якої є вся сукупність досліджень у галузі народознавства. Враховуючи особливу значущість народознавства у розвитку громадянсько-

Виступає голова Експертної Комісії Павло Гриценко

го суспільства та творенні стратегічних перспектив і проектів розвитку держави і суспільства, забезпечення належного культурного розвитку та обіймання Україною гідного місця у міжнародному співтоваристві, Інститут народознавства НАН України безпосередньо залучений у формування стратегії розвитку та реформування науки, культурної політики Української держави, громадянського суспільства на міжнародному, національному та регіональному рівнях.

З часу створення установи як окремого наукового інституту в системі НАН України у лютому 1992 р. (постанова Президії НАН України від 5 лютого 1992 р. № 34), його очолює видатний сучасний учений та організатор науки, політичний та громадський діяч, автор понад 600 наукових праць акад. НАН України С.П. Павлюк. У складі Інституту діють сім наукових підрозділів, серед них — відділ історичної етнології (в. о. керівника — к. філол. н., с. н. с. М.О. Демчук), відділ етнології сучасності (керівник — д. і. н., проф. Я.М. Тарас), відділ соціальної антропології (в. о. керівника — д. і. н., с. н. с. О.Р. Кісь, до травня 2019 — д. соціол. н., доц. О.Б. Іванкова-Стецюк), відділ мистецтвознавства (керівник — к. мист. С.І. Король), відділ народного мистецтва (керівник — к. мист., с. н. с. Л.М. Герус), відділ фольклористики (д. філол. н., проф. В.В. Сокіл). На правах відділу в системі Інституту функціонує Музей етнографії та художніх промислів, один з найбільших музеїв за значимістю наявних фондів пам'яток і їх кількості — біля 100 тисяч (керівник — к. мист. А.В. Клімашевський).

Зазначимо, що увесь атестаційний період характеризувався вкрай незадовільним фінансовим забезпеченням установи. Внаслідок складної фінансо-

вої ситуації останніх років чисельність працівників Інституту скоротилась на 29 осіб. Якщо на кінець 2014 року в Інституті працювало 185 працівників (85 науковців), то на кінець 2018 року у наукових та науково-допоміжних підрозділах Інституту працювало 156 співробітників, із них 83 науковці (8 докторів наук, 63 кандидати наук, 12 — наукові співробітники без наукового ступеню, з них 6 — провідні спеціалісти з науковим навантаженням). Із загального числа співробітників 44 особи зайняті обслуговуванням Музею етнографії та художнього промислу. Щодо віку наукових співробітників, то якщо на кінець 2014 р. середній вік докторів наук був — 71 рік, а кандидатів наук — 43 роки, наукових працівників — 39 років, то на кінець 2018 р. середній вік докторів наук становив — 64 роки, кандидатів наук — 47 років, наукових працівників — 46 років. На кінець 2018 р. кадровий склад наукових працівників у віці до 35 років складав 15 осіб (13 — кандидати наук).

Недофінансування установи у 2014—2018 рр. сягало 37—45%, натомість виконання НДР у вказаний період відбувалося 100%, — це підтверджується реально створеною науковою продукцією, а також успішними заключними звітами та протоколами закриття 10-ти наукових тем, які завершилися у вказаний період. Низьке фінансове забезпечення діяльності Інституту ускладнювало проведення наукових досліджень, наукових комплексних експедицій, фактично унеможливило оплату наукових відряджень по Україні та за рубежом, сповільнило видавничу діяльність (публікацію завершених праць).

Однак, з огляду на зусилля та розумну організаційно-фінансову політику директора, акад. С.П. Павлюка, у цей період було завершено масштабну реконструкцію будівлі Інституту. Службові площі збільшено на близько 900 м², а це 34 кімнати — робочі кабінети, малий конференц-зал, фондосховища, санітарні кімнати та ін. Завдяки переобладнанню покращено фондозберігання біля 20 тис. пам'яток. Створено унікальну інтерактивну експозицію стародавніх музичних інструментів з фондів збірок Музею. Приміщення всього Інституту обладнано ефективною системою електроопалення, внаслідок чого більше ніж удвічі зменшились комунальні витрати.

Завдячуючи активній діяльності та наполегливості дирекції та колективу вчених вдалося зберегти і науковий кадровий потенціал Інституту, здійснити видан-

ня знакових наукових праць і налагодити нові наукові контакти. Тому вважаємо за потрібне проінформувати наукову спільноту про основні результати діяльності нашого Інституту у 2014—2018 рр., наслідком яких стало підтвердження високого статусу установи.

Для найповнішого представлення результатів, який підкреслить системність наукової роботи, охарактеризуємо п'ять вимірів діяльності: науково-дослідну, діяльність на міжнародній арені, консультативно-аналітичну та експертну, науково-просвітницьку та діяльність у підготовці наукових кадрів.

Науково-дослідницька діяльність Інституту реалізується у проведенні та координації фундаментальних та прикладних наукових досліджень, спрямованих на отримання та використання нових знань у галузі народознавства та музеєзнавства, згідно з основними науковими напрямками Інституту. Протягом звітного періоду Інститутом за державним замовленням було виконано 10 науково-дослідних робіт, окрім того 8 ще виконувалися на момент підготовки атестаційних матеріалів. Виконання планових тем НДР з актуальних теоретичних та прикладних проблем практично посприяло розробці сучасних підходів до наукового осмислення реалій і явищ традиційної культури, професійного і народного мистецтва, українського фольклору та музеєзнавства. Розробка таких тем стала важливим кроком у розвитку української етнологічної науки до її зміцнення та формування широкої перспективи на майбутнє з залученням до її структури необхідних знань з археології, антропології, культурології та інших галузей, що забезпечує комплексне вирішення назрілих народознавчих проблем. Ці роботи охоплюють всю царину народознавчої науки, включаючи проблеми багатьох гуманітарних напрямів: історико-культурних та соціологічних досліджень, зокрема: актуальних проблем трудової міграції та формування міграційної політики Української держави, її інтеграції у міжнародний та європейський культурний простір. Окреме і особливе значення має активна діяльність багатьох співробітників Інституту та особисто директора академіка НАН України С.П. Павлюка, яка становить значну частину внеску Інституту до справи розроблення Стратегії української гуманітарної науки.

Важливою науковою стратегією є динаміка історико-культурних процесів та проблеми і перспективи розвитку традиційної культури в системі сучас-

Павло Гриценко та Степан Павлюк. Обговорення презентації діяльності Інституту

ного етнокультурного простору України. Проводилися наукові дослідження окремих, досі недостатньо вивчених проблем народознавчої науки, зокрема усіх видів та жанрів фольклору, історії фольклористики в Україні та за кордоном, теорії та поетики фольклору, досліджувались проблеми історії й теорії українського фольклору та фольклористики з метою визначення наукових засад національно-культурного відродження України. Особлива увага зверталась на роль усної словесності в контексті сучасних глобалізаційних процесів. Напрями досліджень вдосконалювалися, розширювалися та поглиблювалися — від вузьколокальних до загальнонаціональних, від історіографічних до теоретико-методологічних. Наукові співробітники Інституту звернулися до розкриття раніше заборонених тем — січового стрілецтва Карпатської України, фольклору про національно-визвольні змагання 1940—1960-х років. Надзвичайно потужно розпрацьовувалась тема Голодоморів в Україні.

У 2014—2018 рр. ІН НАН України широко оприлюднював результати наукових досліджень в індивідуальних та колективних монографіях, збірниках праць, зарубіжних та вітчизняних рецензованих журналах та матеріалах конференцій.

У 2014—2018 рр. працівники Інституту опублікували 1418 друкованих праць, зокрема: 63 статті, що індексуються міжнародними базами даних, 561 статті у фахових українських та закордонних виданнях, 150 тез наукових конференцій тощо, з них 51 у закордонних збірниках; 62 оригінальні монографії; 18 підручників та посібників науково-навчального типу, науковцями було опубліковано 203 розділи у колективних монографіях та збірниках, з них 61 у закордонних виданнях; 252 статті у науково-довідкових

У процесі обговорення презентації

виданнях; 99 публікації джерел та матеріалів, 38 статей на фахових інтернет-ресурсах. Окрім цього, здійснено понад 1,5 тис. виступів у медіа.

У 2014—2018 рр. вийшло 30 випусків фахового видання для історичних, філологічних та мистецтвознавчих дисциплін «Народознавчі зошити», а також 3 збірники «Мистецтвознавство».

Новим об'єктивним науковим підходом відзначаються праці, що становлять найважливіші здобутки вчених ІН НАН України, серед яких принагідно зупинимось на двох колективних монографічних дослідженнях. Перше — «Церковне мистецтво України: у 3-х т.». Висока вага цього дослідження зумовлена потребою кардинальної переоцінки та сучасної інтерпретації гуманітарними науками етнокультурної мистецької спадщини українців, наукового упорядкування й осмислення, а також повномасштабного успадкування й засвоєння сучасним українським суспільством національної культурної спадщини. У ньому авторський колектив вперше здійснив повноцінне та вичерпне осягнення церковного мистецтва у розмаїтті його жанрів і видів протягом понад тисячолітнього розвитку християнства на землях України. Зокрема, проектом з'ясовано: роль і значення українського церковного мистецтва в системі духовної культури; особливості архітектури, формування предметного середовища церковного інтер'єру; взаємовпливи і взаємозв'язки народного та професійного образотворчого і декоративного мистецтва; інтерпретація світових художніх стилів та специфіка художнього образу в українському мистецтві. Завдяки високому науковому потенціалу та рівню дослідницького набутку авторів фундаментальне дослідження «Церковне мистецтво України у 3-х т.» стверджує церковне мистецтво,

як органічну складову української культури, визначає його роль у формуванні світоглядних уявлень, духовних цінностей, національних особливостей і в цілому ментальності українського народу.

Друге — «Українська фольклористична енциклопедія». Це перше універсальне видання в національній гуманітаристиці, де підсумовано досягнення за 200 років. Вона містить обширні відомості про фольклористів, починаючи від М. Цертелева до сучасників. Чимало місця займають європейські вчені, які жили, працювали в Україні або досліджували український матеріал. Поміщено відомості, які стосуються збірників, часописів, наукових установ. Репрезентовано жанри усної словесності, розвідки з теорії та поетики фольклору. Помітне місце зайняли персонажі, створені народною традицією.

Серед індивідуальних монографій учених ІН НАН України широке визнання здобули праці: Р.Б. Радовича «Поліське житло: культурно-генетичні витоки та еволюційні процеси»; У.В. Мовної «Бджільництво: український обрядовий контекст»; Я.М. Тараса «Архітектура дерев'яних храмів українців Карпат: культурно-традиційний аспект», Р.Т. Кирчіва «Історія української фольклористики. Преромантична і романтична фольклористика», Г.В. Врочинської «Українські народні жіночі прикраси ХІХ — поч. ХХ століть», О.Р. Кісь «Українки в ГУЛАГу: вижити значить перемогти», В.В. Сокола «Фольклорна проза про голодомори ХХ ст. в Україні» — праця, за яку автор у 2019 р. отримав відзнаку НАН України імені О.О. Потебні, О.Б. Іванкової-Стецюк «Долаючи розломи» (Ч. 1—3) та цілий ряд інших.

Свідченням наукової спадкоємності є публікаційні досягнення молодих вчених: монографії «Юда Іскаріот в українському мистецтві ХV—ХVІІІ ст. Іконографія та символіка образу» (А.П. Лесів), «Від зернини до хлібини: семантико-структурний аналіз хліборобського побуту українців» (А.В. Зюбровський, В.М. Конопка), «Народні традиції випікання хліба в українців наприкінці ХІХ — на початку ХХІ століття (за матеріалами Південно-Західного історико-етнографічного регіону)» (А.В. Зюбровський), «Етнічні групи Галичини міжвоєнного періоду: міжетнічне (спів)життя та соціокультурні трансформації» (П.І. Чорній).

Перелічені монографії дають можливість окреслити багатовекторність наукових напрямків та високо оцінити рівень наукових здобутків установи.

Одним з основних напрямків наукової роботи ІН НАН України є координація наукової діяльності. Упродовж звітних років Інститут був організатором та співорганізатором низки міжнародних наукових конференцій, присвячених проблемам народознавства, етносоціології, збереження та популяризації культурної спадщини (Міжнародний проект в рамках відзначення 100-річчя Першої світової війни та Міжнародна наукова конференція «1914—2014. Від війни імперій до діалогу культур (Культурна спадщина: трактування, збереження, спільна відповідальність)», що відбулися під егідою ІСОМУ (участь взяли культурні та музейні діячі України, Німеччини, Австрії, Франції, Польщі, Хорватії); Міжнародна наукова конференція «Польська й українська етнологія сьогодні. Традиції та перспективи»; Міжнародна наукова конференція «Дала нам Чехія чоловіка з золотим серцем» до 160-річчя з дня народження чеського етнографа, дослідника українського народного побуту Франтішека Ржегоржа; двох Міжнародних міждисциплінарних заочних конференцій «Народне мистецтво ХХІ ст.: актуальні напрямки досліджень» та ін.

Починаючи з кінця 2013 р. відділ соціальної антропології ІН НАН України проводить щомісячний Методологічний семінар, який за 5 років вже став престижним майданчиком для презентації концептів, методів і результатів досліджень ученими з різних наукових установ в Україні та за кордоном. Відео та аудіо версії Семінару розміщуються на сайті відділу соціальної антропології social-anthropology.org.ua та на [youtube](https://www.youtube.com/).

У 2017 р. були започатковані наукові семінари відділу фольклористики та відділу мистецтвознавства.

Протягом 2014—2018 рр. ІН НАН України активно розвивав міжнародне співробітництво. Цей період позначився поглибленням співпраці із закордонними науковцями та науковими інституціями, культурними та дипломатичними установами. Основним завданням була інтеграція у загальносвітовий науковий простір через активізацію міждисциплінарних досліджень, оприлюднення результатів наукових досліджень співробітників у міжнародних та зарубіжних виданнях, організацію та проведення спільних міжнародних наукових заходів в зарубіжних країнах, роботу у міжнародних дослідницьких групах та проектах. Разом з тим, все це сприяло підвищенню конкурентоспроможності наукових досліджень.

Члени Комісії на експозиції МЕХП. Зліва направо: Леся Мушкетик, Павло Гриценко, Алла Швець, Степан Павлюк, Андрій Клімашевський

У звітний період ІН НАН України інтенсифікував наукову співпрацю, а також здійснював пошук нових наукових контактів серед провідних наукових центрів світу. Серед нових партнерів: Інститут соціальної антропології Ягеллонського університету в (Польща) та Український науковий університет (Німеччина). Зокрема, у червні 2018 р. проведено науковий семінар за участі ректора проф. Марії Пришляк, підписано угоду з УВУ, та одразу реалізовано один з її пунктів — можливість наукових стажувань науковців ІН НАН України — у вересні-жовтні перші двоє дослідників здійснили наукові відрядження.

Актуальним є спрямування діяльності Інституту на становлення та оновлення договірної бази з метою забезпечення двостороннього співробітництва із міжнародними науковими центрами, університетськими кафедрами гуманітарного спрямування, належної репрезентації наукового потенціалу ІН НАН України та активізацію досліджень із найсучасніших напрямів розвитку гуманітарної науки через спільні міжнародні проекти. Офіційні угоди про наукову співпрацю діють з 10-ма науковими та освітніми інституціями Білорусі, Литви, Польщі, Хорватії, Болгарії, Канади та ін.

Важливою складовою міжнародного співробітництва є розробка та підготовка проектів на участь у різноманітних грантових програмах, використання зв'язків з зарубіжними науковими установами та окремими вченими для залучення Інституту як партнера у спільних міжнародних проектах.

Протягом 2014—2017 рр. виконувався міжнародний міждисциплінарний проект EURA-NET «Транснаціональна міграція у перехідний період:

Члени комісії на інтерактивній експозиції стародавніх музичних інструментів

трансформаційні особливості тимчасової мобільності людей» (кер. з укр. боку І.Г. Марков) за підтримки Європейського союзу (7-ма рамкова програма ЄС), у якому разом з Інститутом народознавства НАН України брали участь вчені з Фінляндії, Бельгії, Китаю, Німеччини, Греції, Угорщини, Індії, Нідерландів, Філіппін, Таїланду та Туреччини.

З 2018 р. виконується спільний дворічний українсько-литовський міждисциплінарний проект «Орнаментика етнографічного текстилю Західної України та Литви: універсальні й унікальні параметри» (кер. з укр. боку О.І. Никорак), який переміг у конкурсі, оголошеному Міністерством освіти і науки України і Литви. Фінансування української частини проекту відбувається коштом МОН України. Головною організацією-партнером є Каунаський технологічний університет. Мета проекту — визначити універсальні та унікальні параметри орнаментики етнографічного текстилю як соціокультурного феномену, що перебуває в постійному розвитку й відтворює інформацію про місце і час творчості, менталітет її учасників.

У 2015—2017 рр. спільно з Інститутом славистики ПАН виконувалася тема «Визначальні фактори та зміни: ідентифікація українців у Польщі та Україні», виконання якої стало можливим завдяки перемозі у конкурсі наукових проектів, який оголосили спільно НАН України та Польська академія наук. Ця співпраця продовжилася у 2018—2020 рр. з темою «Польсько-українські культурні зв'язки» (кер. з укр. боку Л.П. Булгакова. За час проведення досліджень науковці здійснювали неодноразові відрядження в наукові установи обох країн, проводили спільні семінари та здійснили кілька наукових

експедицій на українсько-польському пограниччю. Результатом дослідження стала публікація наукових статей та альбомів.

Зусиллями вчених Інституту здійснювалися також інші міжнародні наукові програми та проекти, серед яких: українсько-болгарський «Вивчення культурної спадщини народів Центрально-Східної Європи», українсько-канадський «Вивчення фольклору українців у світі», українсько-хорватський «Українсько-хорватські взаємовпливи: етногенетичний контекст», українсько-польський «Визначальні фактори та зміни: ідентифікація українців у Польщі та поляків в Україні», «Інтернет-енциклопедія Галичини 1772—1918 рр.» та ін.

У цілому, науковці Інституту народознавства НАН України — активні учасники міжнародних, всеукраїнських наукових форумів. За останні 5 років співробітники Інституту загалом взяли участь у понад 700 наукових заходах (конференціях, симпозиумах, семінарах, круглих столах, польових семінарах тощо) як міжнародних, так і вітчизняних, що проводились як в Україні, так і за кордоном (Литва, США, Іспанія, Білорусь, Фінляндія, Греція, Норвегія, Нідерланди, Польща, Швеція, Великобританія, Філіппіни, Німеччина, Молдова, Данія, Словаччина, Італія, Австралія, Австрія, Канада, КНР).

Одним із стратегічних векторів ІН НАН України є активізація міжнародного наукового співробітництва в галузі досліджень традиційної народної культури Карпато-Балканського регіону. Інститут народознавства НАН України є координаційним центром цих досліджень в Україні та, під керівництвом С.П. Павлюка, бере активну участь у виробленні стратегічних напрямів по лінії наукової інтеграції між ученими відповідних профілів Центральної та Східної Європи.

Загалом 9 науковців Інституту є членами міжнародних наукових рад, комітетів, експертних комісій, редколегій наукових видань. У 2018 р. О.Р. Кісь обрана членом Наукової Ради Національного фонду досліджень України з терміном повноважень 4 роки.

Актуальність та суспільна важливість тематики установи, кваліфікація дослідників зумовили високу частку консультативно-експертної складової серед результатів діяльності Інституту. Основні напрямки аналітичної роботи координуються акад. С.П. Павлюком та стосуються участі у формуванні державної політики культурного розвитку громадянського

суспільства, співпраці ІН НАН України з експертною діяльністю на запити Управління СБУ, Верховної ради, Кабінету Міністрів та судових органів різного рівня. За атестаційний період підготовлено близько ста експертних висновків. Дослідники Інституту надають експертні оцінки на звернення громадян та державних служб щодо встановлення цінностей окремих пам'яток.

Результати діяльності ІН НАН України протягом 2014—2018 рр. у соціальній сфері найяскравіше ілюструються на прикладах взаємодії з громадськими об'єднаннями та благодійними фондами. Насамперед це наукові дослідження (оприлюднені у формі аналітичних записок), проведені спільно з Карітас України серед внутрішньо переміщених осіб та осіб, постраждалих внаслідок російської агресії на Сході України та в Криму.

У культурній та інформаційній сфері результативність ІН НАН України пов'язана з унікальністю дослідницьких напрямів, особливістю структури (наявністю музею) та розташуванням установи у Західному регіоні України. ІН НАН України є майданчиком для реалізації багатьох культурно-наукових проєктів та презентацій, у 2014—2018 рр. проведено 117 таких заходів, з них близько 25% були міжнародними, за участі посольств та офіційних представництв різних країн світу. Такі події, як правило, отримували широкий розголос у ЗМІ. Науковці Інституту готували спеціальні презентації, круглі столи та обговорення, на які запрошувались широкі кола громадськості.

В останні роки розвинулася позитивна тенденція проведення кураторських екскурсій та круглих столів за результатами виставок. Широку аудиторію та відклик у пресі зібрали круглий стіл «Народний дереворит», де обговорювалися проблеми збереження пам'яток народного деревориту у музеях Львова та України (за підсумками виставки «Народний дереворит», листопад 2017 р.), круглий стіл «Єврейська музейна спадщина в контексті музейного мультикультурного простору Галичини» (за підсумками виставки «Реліквії єврейського світу Галичини» з музейних фондів, у листопаді 2018 р.).

Науковці установи були запрошеними експертами та науковими консультантами при підготовці різних сюжетів, публікацій, програм, документальних та художніх фільмів та ін. Наукові фондові колекції та музейна експозиція Музею етнографії та худож-

Члени Комісії з директором Інституту Степаном Павлюком. Зліва направо: Мирослав Борисенко, Алла Швець, Василь Гулай, Павло Гриценко, Леся Мушкетик, Галина Стельмащук, Леонтій Войтович, Володимир Великочий, Степан Павлюк

нього промислу входять до Державного реєстру наукових об'єктів, що становлять національне надбання. Вони є цінною фактологічною основою чисельних дослідницьких проєктів Інституту, які побачили світ у монографічних книжкових виданнях, альбомах, каталогах, статтях, буклетах тощо. Вони також становлять вагомий складову процесу виховання школярів та студентської молоді, сприяють естетичному розвитку підростаючого покоління, формують повагу до української культури та історії та усвідомлення власної ідентичності, а також є важливою базою для наукових досліджень матеріальної та духовної культури українського народу, які здійснюються науковцями Інституту та дослідниками з багатьох інших наукових, освітніх установ та громадських організацій в Україні та за її межами.

Також у 2014—2018 рр. учені ІН НАН України О. Кісь, О. Герій, М. Левицька, Н. Козак, Г. Івашків та ін. провели більше 200 лекцій з метою популяризації результатів наукових досліджень Інституту майже у всіх регіонах України (Львів, Чернівці, Київ, Дніпро, Херсон, Маріуполь, Рівне, Тернопіль, Луцьк, Полтава, Суми) та за кордоном (Польща, КНР, США, Канада, Австрія, Велика Британія, Німеччина та ін.).

Інститут активно підтримує та розвиває зв'язки із засобами масової інформації з метою інформування суспільства про свою діяльність та досягнення. Провідні вчені Інституту та особисто директор проводять значну роботу з висвітлення та оцінки актуальних подій та соціально-економічної ситуації в державі, з

представлення результатів науково-дослідної діяльності Інституту у засобах масової інформації.

Одна з традиційних форм науково-суспільної діяльності співробітників Інституту — активне популяризування українських традицій у друкованих та інших засобах масової інформації. У численних виступах на телебаченні та радіо науковці піднімають, обговорюють актуальні, суспільно важливі проблеми, що стосуються збереження і сучасного функціонування явищ традиційно-побутової культури українців, етносоціальних, етнолінгвістичних процесів в Україні тощо, генерують продуктивні наукові ідеї та принципи, пропагують досягнення української і світової науки, власні творчі здобутки. Співробітники ІН НАН України дають численні інтерв'ю: у 2014—2018 рр. опубліковано близько 1,5 тис. публікацій у періодичній пресі, інтернет-виданнях. Співробітники Інституту — коментатори, дописувачі, експерти програм історичного, соціально-гуманітарного профілю місцевих та центральних телерадіокомпаній.

Фаховий рівень учених та висока наукова репутація ІН НАН України дали змогу розпочати підготовку на базі установи наукових кадрів вищої кваліфікації. У 2014 р. в Інституті вперше здійснено набір до докторантури, а у 2016 р. — отримано ліцензію МОН України на право проведення освітньої діяльності на 3-му освітньо-науковому рівні в аспірантурі.

За період 2014—2018 рр. до аспірантури Інституту було прийнято 23 особи (в тому числі — 19 з відривом від виробництва), до докторантури — 10 осіб. Випущено з аспірантури — 16 осіб, докторантури — 8 осіб. Загалом впродовж 2014—2018 рр. докторантами, аспірантами та співробітниками Інституту було захищено 4 докторських та 15 кандидатських дисертацій. За звітний період 7 науковців Інституту отримали вчені звання, в т. ч. — 2 особи отримали вчене звання професора та 5 — старшого наукового співробітника.

Аналіз діяльності Інституту та його підрозділів за звітний період засвідчив, що вся діяльність ІН НАН України (та протягом усіх років існування установи) демонструє втілення концепції стратегічного розвитку Інституту, що зумовлює вагомі результати, передбачає перспективне планування ді-

яльності на наступні роки та відповідає сучасному стану розроблюваних наукових напрямів, виявляє потенціал розвитку науково-дослідної сфери і пріоритети роботи Інституту.

Одностайна найвища оцінка Інституту народознавства НАН України членами трьох комісій різного рівня (експертної комісії, постійної комісії за науковими напрямами, постійної комісії НАН України з оцінювання ефективності діяльності Установ НАН України), сподіваємося, відкриє ширші горизонти для виконання дослідницьких програм. Перший крок на цьому шляху уже зроблено — у червні 2019 р. на засіданні Бюро Відділення літератури мови та мистецтвознавства НАН України підтримано нову пріоритетну тему «Традиційні та культурно-мистецькі практики як чинник інтеграції українців: історико-соціальний аспект» під керівництвом д. соціол. н. О.Б. Іванкової-Стецюк.

Процес атестаційного оцінювання роботи установи був довготривалим, вимагав особливої концентрації уваги, старань та виконавчої дисципліни не лише дирекції, але і всього колективу Інституту. Надзвичайно приємно було спостерігати уважне та доброзичливе ставлення з боку членів експертної комісії до усіх виявів нашої праці. Сердечно дякуємо усім членам Експертної комісії, визнаним фахівцям та відомим ученим, які, попри неймовірну зайнятість, суміщаючи адміністративну, наукову, викладацьку та громадсько-суспільну працю, протягом кількох місяців працювали з атестаційними матеріалами нашого Інституту.

Тим більш цінним та зворушливим стало привітання, отримане від шанованого нами видатного українського вченого Павла Гриценка: «Так мало си стати: це АКТ УСПРАВЕДЛИВЛЕННЯ! Славний колектив і його очільник Академік Степан Павлюк — подвижники, справжні відданці високій справі!! Ви робите те, чого сьогодні не годен зробити будь-хто інший, Ви — обранці ДОЛІ! Я щиро вірю у Ваші нові прекрасні здобутки! Хай Господь Вас усіх підтримує й береже! До нових осягнень — в ім'я України!»

Така оцінка нашої роботи надихає на нові перспективи життєдіяльності Інституту, вона також зобов'язує і окрилює.